

3) дії щодо дослідження законності й обґрунтованості рішення суду першої інстанції;

4) інші дії, пов'язані із забезпеченням належного апеляційного розгляду справи.

Отже, після відкриття провадження у справі суд вживає заходи для підготовки справи до розгляду: з'ясовує коло учасників справи, досліджує коло вимог, обставини, на які посилається апелянт, визначає, які норми підлягають застосуванню, вирішує питання про необхідність залучення додаткових доказів тощо.

Список використаної літератури:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-42. Ст. 492. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
2. Рішення ЄСПЛ по справі «Гурепка проти України» від 8 квітня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_565; Рішення ЄСПЛ по справі «Андрія Руденко проти України» від 21 грудня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_671#Text

Корнілова Людмила Іванівна

аспірант кафедри цивільного процесу Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат, експерт Громадського центру правосуддя Одеської області - Грантового проекту ГО «Асоціація слідчих суддів України» в рамках програми «Нове правосуддя»

**ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ ПРО ПРИНЦИПИ ЗАСТОСУВАННЯ
СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ
ПРИ ВИСЕЛЕННІ З ІПОТЕЧНОГО МАЙНА**

Статтею 8 Конвенції закріплено, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

У пункті 27 рішення ЄСПЛ від 17 травня 2018 року у справі «Садов'як проти України» зазначено, що рішення про виселення становитиме порушення статті 8 Конвенції, якщо тільки воно не ухвалене «згідно із законом», не переслідує одну із законних цілей, наведених у пункті 2 статті 8 Конвенції, і не вважається «необхідним у демократичному суспільстві».

Розглядаючи справу «Кривіцька та Кривіцький проти України» (№ 8863/06),

ЄСПЛ у рішенні від 02 грудня 2010 року установив порушення статті 8 Конвенції, зазначивши, що в процесі прийняття рішення щодо права заявників на житло останні були позбавлені процесуальних гарантій. Установлено порушення національними судами прав заявників на житло, оскільки суди не надали адекватного обґрунтування для відхилення аргументів заявників стосовно застосування відповідного законодавства та не здійснили оцінку виселення в контексті пропорційності застосування такого заходу.

Згідно зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Зокрема, згідно з рішенням ЄСПЛ від 23 вересня 1982 року у справі «Спорронг і Л'юонрот проти Швеції» будь-яке втручання у права особи передбачає необхідність сукупності таких умов: втручання повинне здійснюватися «згідно із законом», воно повинне мати «легітимну мету» та бути «необхідним у демократичному суспільстві». Якраз «необхідність у демократичному суспільстві» і містить у собі конкуруючий приватний інтерес; зумовлюється причинами, що виправдовують втручання, які у свою чергу мають бути «відповідними і достатніми»; для такого втручання має бути «нагальна суспільна потреба», а втручання - пропорційним законній меті.

У своїй діяльності ЄСПЛ керується принципом пропорційності, тобто дотримання «справедливого балансу» між потребами загальної суспільної ваги та потребами збереження фундаментальних прав особи, враховуючи те, що заінтересована особа не повинна нести непропорційний та надмірний тягар. Конкретному приватному інтересу повинен протиставлятися інший інтерес, який може бути не лише публічним (суспільним, державним), але й іншим приватним інтересом, тобто повинен існувати спір між двома юридично рівними суб'єктами, кожен з яких має свій приватний інтерес, перебуваючи в цивільно-правовому полі.

Велика Палата Верховного Суду у своїй постанові від 21 серпня 2019 року у справі № 569/4373/16-ц (провадження № 14-298цс19) зауважила, що не є підставою для виселення членів сім'ї власника квартири, у тому числі й колишніх, сам факт переходу права власності на це майно до іншої особи без оцінки законності такого виселення, яке по факту є втручанням у право на житло у розумінні положень статті 8 Конвенції, на предмет пропорційності у контексті відповідної практики ЄСПЛ.

08 жовтня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду розглянув справу № 607/12696/18 та установивши, що квартира, яка є іпотечним майном та про виселення відповідачів з якої просив позивач, була придбана не за рахунок кредитних коштів, суди попередніх інстанцій дійшли обґрунтованого висновку про

неможливість задоволення позовних вимог про виселення із цієї квартири відповідачів без надання їм іншого постійного жилого приміщення, правильно застосувавши до спірних правовідносин положення статті 109 ЖК Української РСР.

Так у постанові від 31 жовтня 2018 року, справа № 753/12729/15-ц, провадження № 14-317цс18 Велика Палата Верховного Суду зазначила, що правовий висновок Верховного Суду України про належне застосування статті 40 Закону № 898-IV та статті 109 ЖК Української РСР, викладений у постановках від 22 червня 2016 року у справі № 6-197цс16 та від 21 грудня 2016 року у справі № 6-1731цс16, є законним та обґрунтованим, враховує вимоги як вітчизняного, так і міжнародного законодавства про дотримання положень статті 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини, а також враховує, що такі обмеження неволодіючого власника встановлені законом, вони є необхідними в демократичному суспільстві та застосовуються з дотриманням балансу інтересів сторін спірних правовідносин, оскільки наявні інші ефективні способи захисту прав неволодіючого власника.

Таким чином, частина друга статті 109 ЖК Української РСР встановлює загальне правило про неможливість виселення громадян із жилих приміщень, придбаних не за рахунок кредиту (позики) банку чи іншої особи, забезпеченого іпотекою цього приміщення, без одночасного надання іншого постійного жилого приміщення. Слід враховувати, що 28 листопада 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду в рамках справи № 754/4727/16-ц, провадження № 61-25345св18 (ЄДРСРУ № 78215384) зробив правовий висновок про неможливість виселення з іпотечного житла за позовом неволодіючого власника, що придбав майно з такими ризиками в іпотекодержателя, оскільки повинен був бути обізнаний про обтяження у вигляді наявності осіб, які зареєстровані і проживають у житловому приміщенні, тобто виявлені ризики, пов'язані з придбанням спірної нерухомості.

Список використаної літератури:

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 15.12.2020);
2. Житловий Кодекс Української РСР: від 30.07.1983 року № 5464-X Дата оновлення: 18.09.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10> (дата звернення: 21.07.2019);
3. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 08.10.2020 року по справі № 607/12696/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82798235> (дата звернення: 15.12.2020);
4. «Садов'як проти України»: рішення ЄСПЛ від 17 травня 2018 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c59#Text (дата звернення: 15.12.2020);